

Часлав Оцић

АКТУЕЛНОСТ ИДЕЈА АЛЕКСАНДРА БИЛИМОВИЋА

Александар Билимовић (Александр Дмитриевич Билимович), (полит)економист, статистичар, правник, агрономист, регионист, економски географ, професор универзитета и јавни радник рођен је у породици војног лекара 25. маја 1876. у Житомиру (тада царска Русија, данас Украјина). Умро је у избеглиштву 21. децембра 1963. у Монтереју (Калифорнија, САД).

Матурирао је на класичној гимназији 1894. у родном месту, а 1900. са златном медаљом завршио Универзитет Св. Владимира у Кијеву. Исте године постаје професорски стипендист, па 1904. приватни доцент на катедри политичке економије и статистике, од 1909. ванредни, а после одбране докторске дисертације у Петрограду 1915. (где му је главни опонент био Струве¹) наследивши свог учитеља Пихна,² и редовни професор универзитета на коме је и студирао. Ту ради све до краја 1918. године. Од 1905. на двогодишњем усавршавању у Немачкој, прво у Тибингену, па у Берлину; 1910. (и пола године у 1911) студирао и радио у Бечу, код Бем-Баверка,³ ватреног

заговорника Менгерових⁴ идеја и главног уредника часописа *Zeitschrift für Volkswirtschaft und Verwaltung* (у коме Билимовић 1911. године објављује свој први рад на немачком: *Zur Frage der Bewertung der wirtschaftlichen Güter*).

Од 1914. године био је и професор Новоруског универзитета у Одеси, где је 1918. изабран за ректора и где је до марта 1919. предавао политичку економију, а потом исти предмет на Универзитету у Симферопољу на Криму. Позван је убрзо у Јекатеринодар, па у Ростов на Дону. Као члан Личног савета („влада“) генерала Дењикина,⁵

државник. С Менгером и Фон Визером (Friedrich von Wieser, 1851–1926) представник тзв. Аустријске економске школе. Значајне доприносе том (врло утицајном) правцу економске мисли дао у: *Каштјал и каматја I–III* (1884, 1899, 1921), *Карл Маркс и завршењак његовог система* (1886).

⁴ Карл Менгер (Carl Menger, 1840–1921) оснивач Аустријске економске школе. Независно од енглеског економисте и логичара Вилијема Џевонса (William Stanley Jevons, 1835–1882) и Швајцарца Леона Валраса (Léon Walras, 1834–1910) извео тзв. маргиналистичку револуцију. Најважније дело (*Основи економије*), објавио 1871; исте године своја дела су објавили и Џевонс и Валрас. Тиме у економској анализи почиње „ера“ маргинализма.

⁵ Антон Иванович Дењикин (Антон Иванович Деникин, 1872–1947). Рођен је у околини Варшаве у официрској породици. Завршио Кијевско пешадијско јункерско училиште 1892. и Генералштабну академију 1899. У Првом светском рату командовао бригадом и дивизијом, од јесени 1916. Осмином армијским корпусом на Румунском фронту. У априлу и мају 1917. начел-

¹ Петар Бернгардович Струве (Петр Бернгардович Струве, 1870–1944), руски друштвени и политички активист, економист, публицист, историчар и филозоф. О њему опширније види у Ко је ко у расправи о (нео)евроазијству, у овом броју ЗМСДН (стр. 167).

² Дмитриј Иванович Пихно (Дмитрий Иванович Пихно, 1853–1913), руски економист, журналист, политичар и државник; просвећени националист.

³ Ојген фон Бем Баверк (Eugen von Böhm-Bawerk, 1851–1914), аустријски економист и

постављен је на чело Управе за земљорадњу и рационално коришћење земљишта. Марта 1920. године преко Цариграда с породицом⁶ (и братом Антоном⁷ и његовом породицом) избегао у Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, где је у Љубљани на новоснованом Универзитету Краљевине СХС „Краљ Александар I” био шеф катедре за политичку економију и статистику на Правном факултету, а у два маха (1927/28. и 1936/37) и декан тог факултета, на ком је код њега као ментора 37 кандидата одбранило докторске дисертације.

У Русији више пута одликован, а у Југославији октобра 1929. министар просвете одликовао га орденом Св. Саве 3. степена. Био (једини из тадашње Југославије) члан међународног Економетријског друштва основаног 29. децембра 1930. у Кливленду, Охајо, САД, чији је први председник био Ирвинг Фишер.⁸ Билимовић је оснивач (и

ник штаба Врховног главнокомандујућег, затим је командовао трупама Западног и Југозападног фронта. Другог децембра 1917, заједно с Корњоловим, побегао из Биховског затвора на Дону, где учествује у стварању Добровољачке војске на чије чело стаје после погибје Корњолова 13. априла 1918. У јесен 1918. постао је главнокомандујући Оружаних сила Југа Русије (ВСЮР) и заменик врховног команданта Русије адмирала Колчака. У лето и јесен 1918. руководио је походом на Москву. После пораза у марту 1920. с остатком армије евакуисао се на Крим, где је 4. априла предао команду генералу Врангелу и на енглеском разарачу отишао у Цариград. Умро у Ен Арбору, Мичиген, САД.

⁶ Жена Александра Билимовића Ала (Алла Виталевна, рођена Шуљгина, 1874–1930), ћерка је познатог политичара Василија Шуљгина. У избеглиштву је радила као професор у руским гимназијама. Билимовић је с Алом имао ћерку Татјану која се удала за Бориса Павлова, најмлађег кадета у пуку генерала Алексејева. Трагичну историју тог пука описао је Павлов у успоменама које је под насловом *Првих четиринаест година* у Москви 1997. године објавила његова ћерка Олга. Билимовићева унука Олга била је донедавно професор руске књижевности на Берклију, Калифорнија.

⁷ Антон Билимовић (1879–1970), познати математичар, професор Београдског универзитета, академик, оснивач Математичког института САНУ.

⁸ Ервинг Фишер (Irving Fisher, 1867–1947), амерички неокласични економист, најчешће се сврстава у тзв. посткејнзовску школу. У Лондону 1996. изашла су његова сабрана дела у 14 томова.

први председник) Руске матице основане 1924. године у Љубљани по узору на Матицу српску (у априлу 1925. огранак те Матице, један од најактивнијих, основан је и у Новом Саду). На том месту 1930. заменио га Евгеније Спекторски.⁹ Повукао се под притиском просовјетске („либералне”) струје у Савезу руских научника и Савезу националне (руске) омладине на чијем челу је био студент хемије Леонид Зажигајев, који је под утицајем Амбасаде СССР-а у Бечу агитовао за повратак из емиграције „белих” руских интелектуалаца у СССР. У новембру 1945. прешао у Немачку (Минхен), где је био на дужности декана економског и правног факултета који је UNRRA основала за руске избеглице, све до његовог затварања крајем 1947. Јула 1948. године емигрирао у САД. Одмах по доласку позвао га је Калифорнијски универзитет у Берклију да води семинар у Славистичком институту на тему „Петогодишњи план Југославије у поређењу са совјетским петогодишњим планом”. Када је 1949. напунио 73 године и више није могао педагошким, он је интензивно наставио да се бави научним радом све до своје смрти. У САД био активан члан Економског друштва и руске академске заједнице, тесно сарађивао с минхенским Институтом за изучавање СССР-а и с Централним удружењем политичких емиграната из СССР.

Списатељску каријеру отпочео је у локалном листу *Кијевљанин (Киевлянин)*, наставио у бечком научном часопису *Zeitschrift für Volkswirtschaft und Verwaltung*, потом у часописима: *Универзитетские Известия* (Кијев), *Малая Русь* (Одеса), у руској заграничној периодици *Славянская Заря* (Праг), *Русская Мысль* (Софија, па Праг), *Экономическая записки* (Париз), *Экономический вестник* (Берлин), *Записки Русского Института Сельско-хозяйственной Кооперации в Праге*, *Записки Русского научного института в Белграде*, *День Русского Ребёнка* (Сан Франциско), *Новый журнал*, у београдским часописима: *Народно благосиљање*, *Српски књижевни гласник*, *Економист*, *Архив за јавне и друшћивене науке*; љу-

⁹ Евгеније Василевич Спекторски (Евгений Васильевич Спекторски, 1875–1951) правник, професор универзитета (Варшава, Кијев, Београд, Праг, Љубљана и Њујорк), члан САНУ.

бљанским: *Zbornik znanstvenih razprav Juridичне fakultete, Slovenski pravnik, Odmevi, Njiva, Tehnika in gospodarstvo, Razprave pravnega razreda* [словеначке] *Akademije znanosti in umetnosti*; загребачкој *Радничкој заштити*, у часописима на немачком језику: *Zeitschrift für Ostrecht* (Berlin), *Schollers Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reiche* (Berlin), а посебно у *Zeitschrift für Nationalökonomie* (Беч), а објавио је по један прилог и у *Swiss Journal of Economics and Statistics* (Цирих, Берн), *Economia Internazionale* (Женева) и *Russian Review* (Канзас Сити, САД).

* * *

Билимовић је био истакнути представник белог покрета и један од главних идеолога руског (културног и економског) национализма (Боготражитељи, евроазијци и материјална култура, на руском језику: 1922, на српском: 2011); његов економски поглед на свет утицао је на формирање социјално-политичких идеја руског солидаризма. Те идеје су одражавале тежњу к цивилизованом путу развоја Русије, који би у себе укључио све најбоље што је људска мисао изнедрила током минулих столећа. Сматрао је да би успешан спој „државе моћи” и истинског грађанског друштва у свим областима економског и друштвеног живота омогућио да се убудуће избегну насиље и крвопролића. Један је од оснивача Народно-радног савеза руских солидариста, доследни противник марксизма, посебно бољшевизма; за њега је марксизам као економска теорија неспорно зло: „Сва марксистичка теорија, почев од филозофског материјализма, сазнајно је устремљена на хипнотисање масе и усмеравање њене енергије на рушење привредног и друштвеног система.” (*Марксизъм: изложение и критика*, Београд 1936; 2. изд. Сан Франциско 1954). Насупрот томе, као конзервативни либерал, Билимовић је био чврсто убеђен у неразрушиву везу новог, слободног, стваралаштва и традиционалног континуитета живота и културе.

Билимовић је уживао висок углед у европским и светским научним круговима, аутор је преко 160 научних радова из области економске теорије, економске историје, статистике, економетрије (а поткрај живота

подстакнут преписком с Иваном Иљиним¹⁰ и теологије) на руском, српском, немачком, словеначком, енглеском, француском, италијанском и пољском језику, као и низа публицистичких чланака.

Врло млад се истакао као један од водећих представника Кијевске економске школе. Као врстан математичар сматрао да се економска наука заснива на емпиријским истраживањима, што подразумева спознају бесперспективности чистог апстрактно-дедуктивног метода и увођење у науку у квалитету превладавајућег сингуларистичког мотива који претпоставља изучавање привредног живота на основу описа његових конкретних манифестација, ограничених просторно-временском реалношћу, што је показао на примеру изучавања конјунктуре; припада му и математичка интерпретација *Економске табеле* Ф. Кенеа (*Ekonomiska tabela François Quesnaya* 1941; *Bemerkung zu einer Schrift über das Tableau économique von François Quesnay*, 1953) и низ економских модела, међу њима и динамички модел народне привреде; залагао се за начела макроекономског планирања, помоћу којих, сматрао је, могу се предупредити друштвене кризе и катастрофе; био је и за принципе друштвено усмерене политике расподеле, тј. „друштвене својине” посредством увођења „народних акција”; подржавао је идеју „социјалног капитализма”, која предодређује „економску демократију”, сматрао је да се подобне (научне) парадигме могу превести у императив само еволуцијом, тј. путем реформе.

У економској теорији Билимовић се одмах ухватио у коштац с најкрупнијим питањем – теоријом вредности (*Подъем товарных цен в России*, 1909; *Zur Frage der Bewertung der wirtschaftlichen Güter*, 1911; докторска дисертација *К вопросу о расценке хозяйственных благ*, 1914; *Die Preis- und Wertlehre*, 1931...).

Био је широких научноистраживачких интересовања: од

- питања изградње инфраструктуре, посебно железничке (*Товарное движение*

¹⁰ Иван Александрович Иљин (Иван Александрович Иљин, 1883–1954), хришћански филозоф, писац и публицист. О њему опширније види у Ко је ко у расправи о (нео)евроазијству, у овом броју ЗМСДН (стр. 167).

- на русских железных дорогах, 1902; Положение служащих на государственных железных дорогах Германии и России, 1906; Jugoslovanske železnice v preteklem dvajsetletju, 1940; Несређни случајеви на нашим железницама, 1940), преко
- питања улоге институција у привредном развоју (*Министерство финансов в 1802–1902 гг., исторический очерк*, 1903; *Друштво, држава и привреда*, 1926),
  - макроекономског и политичког устројства привреде (Ка питања у корпоративној привреди, 1940),
  - војне економике (*Год войны и наши финансы*, 1905; *Немецкий ученый о русско-японской войне и русских финансах*, 1906; *Война, бумажные деньги и заем*, 1917),
  - економских криза (Да ли је могућно проучавање конјунктуре у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца, 1929; Неколико мисли о данашњој привредној кризи I–II, 1931; Дуги талас незапослености I–II, 1932; Vpliv svetovne krize na narodnogospodarski i finančni položaj Jugoslavije, 1932; Oblike obrtnih in industrijskih obratov: odlomek iz gospodarske morfologije, 1935; Привремено опадање конјунктуре или нова криза I–II, 1938; Светска привредна конјунктура пред крај 1938. год., 1939),
  - дириговане привреде, односно планирања (*Iz novejše literature v sovjetskem načrtnem gospodarstvu*, 1935; Проблем планске привреде I–II, 1934; Einige Bemerkungen zur Theorie der Planwirtschaft, 1938; *Эра пятилетних планов в хозяйстве СССР I–II*, 1959),
  - значаја научних истраживања и универзитетског економског образовања за успешан привредни развој (Без статистике нема успешно дириговане привреде, 1941; Статистички институт за економска проучавања на Универзитету у Софији, 1935; Уочи новог института за проучавање привреде, 1939; Organizacija ekonomskega pouka na visokih šolah glavnih evropskih držav, 1938),
  - административно-територијалних делимитација, просторног планирања и „регионализације” (*Очерки хозяйственной географии Южной Руси*, 1918; *Деление Южной России на области*, 1919; *Экономическое единство России*, 1919),
  - економске обнове Русије (*Революция, большевики и хозяйство России*, Ростов
- на Дону 1919; Народное представительство будущей России, 1922; Советское хозяйство и экономическое восстановление России, 1922; *К вопросу об экономической программе национальной России*, 1936, *Экономический строй освобожженной России*, 1960),
- југословенских демогеографских, геоекономских и стратешких политичких тема (*Центар итериторије и центар сџановнишћива у Југославији*, 1936; Привредно уређење Југославије и споразум од 26. августа 1939. год., 1940) до
  - радног права и синдикалног организовања (*Nekoliko podatkov o delniških družbah v Sloveniji*, 1925; *Položaj delavcev v Jugoslaviji po poročilih inspekcije dela*, 1926; *Arbeitsrecht des Königreichs der Serben, Kroaten und Slovenen /Jugoslavien/*, 1929).
- Од студентских и асистентских дана када се ангажовао у подршци Столипиновим¹¹ реформским идејама у области аграра, па до краја живота није престао да се занима за пољопривреду и да је темељно изучава, посебно задругарство (*Крестьянский правопорядок по трудам комитетов о нуждах сельскохозяйственной промышленности*, 1904; *Землеустроительные задачи и землеустроительное законодательство России*, 1907; *Германское землеустроительное законодательство, том I, Раздел общинных земель*, 1908; *Разбор положения о землеустройстве*, 1910; *К вопросу об упразднении сервитутов*, 1911; Собственность и крестьянское движение, 1921; Место кооперативов вряду других хозяйственных образований, 1927; Шта је задруга и каква је њена улога: нацрт теорије задругарства, 1927; *Наčрт задружног закона*, 1936; Аграрна хиперпопулација и њено сузбијање I–II, 1938; Аграрна структура Југославије, 1939; *Razvojna tendenca kmetijstva*, 1944, *Кооперација*

¹¹ Петар Аркадијевич Столипин (Петр Аркадьевич Столыпин 1862–1911) премијер Русије од 1906. до 1911. (када је убијен). Његов мандат обележио је снажан раст руске привреде. Отпочео је аграрну реформу с намером да се створи слој малих и средњих, тржишно оријентисаних, земљопоседника. Сматра се последњим значајним државником царске Русије који је имао јасно дефинисан политички програм и који је испољавао чврсту вољу, огромну енергију, изузетну одлучност и пожртвованост да спроведе крупне реформе.

в России до, во время и после большевиков 1955).

Билимовић се залагао за методолошки дуализам у економској науци (Два подхода к научной картине экономического мира, 1924; Прилог методологији економске науке, 1926; О „бесплодности“ абстрактной экономической теории, 1926), јер и реални економски живот је, у најмању руку, дуалан, тачније: плуралан; отуд његова идеја мешовите привреде, која је привукла велику пажњу после 1989. и показала се изузетно плодотворна у развоју светске (и посебно постсовјетске) економске теорије (подробније у: *Смешанное общество: российский вариант*, Москва 1999).

Своју „економску филозофију“ систематски је изнео у *Уводу у економску науку*; његови погледи на економске појаве и процесе најпре су објављени на словеначком (у Љубљани 1933), а потом на српском и руском језику (у Београду 1936).

Рецепцију његових идеја данас обележава и редукционистичко својатање (тумаче га као либерала, социјалдемократу...), што илуструју наслови докторских теза и других радова написаних о њему у последњих петнаестак година (Види *Литературу о Александру Билимовићу* у прилогу).

ИЗВОРИ: Фонд Билимовића у Архиву Југославије, Београд: АЈ-66-190-456, Фонд

Министарства просвете Краљевине Југославије. Образац Министарства просвете за редовне професоре и њихове радове. Билимовић попунио образац 21. јануара 1936. године. Списак радова до 1935; *Материалы для библиографии русских научных трудов за рубежом: 1920–1940*. Выпуск 2. Русский научный институт, Белград 1941; Hoover Institution Archives, Stanford, California, САД; Ivan V. Emel'ianov Papers, Repository: 94305–6010, Folder 27 Bilimovich, Aleksandr, 1934–1936 and undated; Фонд Билимовића у Архиву Словеније, Љубљана; *Незабытые могилы (Российское зарубежье: некрологи 1917–1979)*. Т. 1. А-В. Сост. В. Н. Чуваков. Москва 1999; *Экономисты русской эмиграции: Учебное пособие*. ред. Э. Б. Корицкий, Санкт Петербург 2000; Јован Качаки, *Руске избежлице у Краљевини СХС, Југославији: Библиографија радова 1920–1944: Покушај реконструкције*, 2. изд. Београд 2003; Станиша Војиновић, *Српски књижевни гласник 1920–1941: Библиографија нове серије*, Београд 2005; *Архив за јравне и друшћивене науке: Сто година: 1906–2006*, 3–4, 2006; Радмила Русалић-Тасић, *Часопис „Народно Благодосијање“: Сјудија и библиографија*. Магистарски рад. Универзитет у Београду, Филолошки факултет, Београд 2010.

ЛИТЕРАТУРА О АЛЕКСАНДРУ БИЛИМОВИЋУ (ХРОНОЛОШКИ)

- П. Б. Струве, Первичность и своеобразие обмена и проблема „равновесия“. Ответ А. Д. Билимовичу, *Экономический вестник*, 1924, № 3, стр. 44–52.
- Ал. В., Dr Aleks. Bilimović, univ. prof. v Ljubljani: Nekoliko podatkov o delniških družbah v Sloveniji. Ljubljana 1925. Založila Juridična fakulteta, *Економист*, Год. V, бр. 7 (1925), стр. 575–576. (Оцене и прикази).
- Драгољуб Јовановић, *Аграрна пољошника*, Београд, 1930, стр. 376.
- Мијо Мирковић, *Развој економске мисли у XIX веку*, Београд 1938, стр. 212–214.
- Ник. Мирковић, Aleksandar Bilimović: Agrarna struktura Jugoslavije in Slovenije v primeri z agrarno strukturo nekaterih drugih dežel, Ljubljana, 1939. *Југословенски економист*, Год. IV, бр. 5 (1939), стр. 390–392. (Оцене и прикази).
- Stoianovich, Traian. Peasants, Politics, and Economic Change in Yugoslavia. By Jozo Tomasevich. Stanford, California: Stanford UP; London: Geoffrey Cumberlege, Oxford UP, 1955. The Agricultural Economy of the Danubian Countries, 1935–45. By S. D. Zagoroff, Jenö Végh, and Alexander D. Bilimovich. Stanford, California: Stanford UP, 1955. *The Journal of Economic History*. Vol. 16, № 2 (June 1956), pp. 253–257.
- Irwin T. Sanders. *The Agricultural Economy of the Danubian Countries, 1935–45* by S. D. Zagoroff; Jenö Vegh; Alexander D. Bilimovich *Journal of Farm Economics*, Vol. 38, № 1, February, 1956, pp. 196–198. (Book Review).

- Э. Б. Корицкий. *Мир идей А. Билимовича*, Ч. 1, Санкт-Петербург 1997.
- В. Л. Телицын. Билимович А. Д. *Русское зарубежье. Золотая книга эмиграции*, Москва 1997;
- Мурат Хаутиевич Пшеунов. *Либеральное течение экономической мысли русского зарубежья 20–50-х годов*: Дис. ... канд. экон. наук: 08.00.02: Санкт-Петербург, 1999 152 с. РГБ ОД, 61: 99-8,279-0.
- Максим Владимирович Иванов. *Социал-демократическое течение экономической мысли российской эмиграции 20–50-х гг.*: Дис. ... канд. экон. наук: 08.00.01: Санкт-Петербург, 2002 164 с. РГБ ОД, 61:03-8,2136-9.
- A. Anikin, Russian Economic Science: Enlightenment and First Schools. *Problems of Economic Transition*, Vol. 44, № 9–10, January 2002, pp. 148–154.
- В. Л. Телицын. Экономист Александр Билимович: научное видение. *Белая гвардия. Альманах*. № 6. *Антибольшевистское повстанческое движение*. Москва 2002.
- Залина Хасанбиевна Шеожева. *Либеральное течение аграрно-экономической мысли русского зарубежья 20–30-х годов*: Дис. ... канд. экон. наук: 08.00.01: Санкт-Петербург, 2003 158 с. РГБ ОД, 61:03-8,3732-X.
- Галина Васильевна Ниндиева. *Основные течения экономической мысли русской эмиграции 20–50-х годов XX столетия*: Дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.01 Санкт-Петербург, 2004 313 с. РГБ ОД, 71:05-8,296.
- В. Цветков. Экономист Белой России. Профессор А. Д. Билимович, *Посев*, № 3, 2004.
- Александр Никулин. Алгоритм освобождения. (приказ: А. Д. Билимович. Экономический строй освобожденной России). *Отечественные записки. Журнал для медленного чтения*, № 3, юли–август–сентябрь 2005, стр. 353–8.
- А. М. Никулин. Провидения освобождения, у: *Экономический строй освобожденной России*. Ред. А. М. Никулин, Русское зарубежье: социально-экономическая мысль. Наука, Москва 2006, стр. 10–30.
- А. А. Куракин. Александр Дмитриевич Билимович: биографическая хроника, у: *Экономический строй освобожденной России*. Ред. А. М. Никулин, Русское зарубежье: социально-экономическая мысль. Наука, Москва 2006, стр. 31–32.
- Э. Б. Корицкий и Г. З. Щербаковский. Мир идей А. Д. Билимовича, у: А. Д. Билимович, *Труды*. Ред. Э. Б. Корицкий, Совет по социально-экономическим проблемам Санкт-Петербургского научного центра РАН, Росток, Санкт-Петербург 2007, стр. 9–62.
- Александар Миљковић, Доприноси Александра Билимовића српској економској науци, *Зборник Майице српске за друштво науке*, Год. LVII, број 122, 2007, стр. 35–86.
- Alja Brglez, Matej Seljak. Ruski profesorji na Univerzi v Ljubljani. *Delovni zvezki ICK nacionalni razred*, Letn. I, št. 2, julij 2007, Inštitut za civilizacijo in kulturo, Ljubljana, 2007, 96 стр. (A. D. Bilimovič: стр. 13–21).
- Matej Seljak. Ruske emigrantske izobraževalne organizacije in organizacije ruskih znanstvenikov v Sloveniji 1920-1945. *Delovni zvezki ICK Nacionalni razred*, Letn. 1, št. 3, december 2007. Ljubljana: Inštitut za civilizacijo in kulturo – ICK, 2007, 60 стр. [A. D. Bilimovič: 10, 34, 35 (x2), 36, 43 (x4), 45, 46 (x4), 48, 54 (Kazalo)].
- Colin M. White. The Concept of Social Saving in Theory and Practice. *The Economic History Review*, Vol. 29, № 1, February 1976, pp. 82–100.
- Г. М. Соловьёва. Наследие Александра Билимовича (1876–1963), Альманах *Наука. Инновации. Образование*, Выпуск 7, Москва 2008, стр. 272–7.
- Andrej Sušjan, Historicism and Neoclassicism in the Kiev School of Economics: The Case of Aleksander Bilimovich, *Journal of the History of Economic Thought*, Vol. 32, № 2, June 2010, pp. 199–219.
- Александр Никулин. Билимович как аграрник, 2011. (рукопис).

ДЕЛА АЛЕКСАНДРА БИЛИМОВИЋА (без приказа)

- Товарное движение на русских железных дорогах.* Киев 1902.
- Министерство финансов в 1802 –1902 гг. Исторический очерк.* Киев 1903.
- Крестьянский порядок по трудам комитетов о нуждах сельскохозяйственной промышленности.* Киев 1904.
- Год войны и наши финансы.* Киев 1905.
- Немецкий ученый о русско-японской войне и русских финансах.* Киев 1906.
- Новый военный заем.* Киев 1906.
- Положение служащих на государственных железных дорогах Германии и России.* Киев 1906.
- По поводу книги Д. И. Менделеева „К познанию России“.* Киев 1907.
- Землеустроительные задачи и землеустроительное законодательство России.* Киев 1907.
- Германское землеустроительное законодательство. том I. Раздел общинных земель.* Киев 1908. (магистарски рад, одбрањен 1909)
- Подъем товарных цен в России.* Киев 1909.
- Разбор положения о землеустройстве.* Киев 1910.
- К вопросу об упразднении сервитутов.* Киев 1911.
- Zur Frage der Bewertung der wirtschaftlichen Güter. Zeitschrift für Volkswirtschaft und Verwaltung, Bd. 20 (1911).*
- Памяти Д. И. Пихно.* Санкт Петербург 1913.
- К вопросу о расценке хозяйственных благ. Часть I: Типография Императорского Университета Св. Владимира.* Киев 1914. (докторска дисертација одбрана 1915)
- Отзыв о сочинении приват-доцента Императорского Московского университета.* Киев 1916.
- Социальная теория распределения.* Киев 1916 (оттиск из *Университетских Известий*, кн. 3).
- Война, бумажная деньги и заем. Сборник Лекций, изданный киевской конторой Государственного банка.* Киев 1917.
- Очерки хозяйственной географии Южной Руси. Журнал Малая Русь. I. и III.* Киев 1918.
- Несколько страниц приступающих к изучению политической экономии.* Киев 1918.
- Деление Южной России на области.* Екатеринбург 1919.
- Экономическое единство России. Труды Комиссии по национальным вопросам I.* Одесса 1919.
- Революция, большевики и хозяйство России.* Ростов на Дону 1919.
- Классовая борьба и солидарность интересов. Славянская Заря.* Май 1920.
- Nekoliko misli o narodno-gospodarski vеди (nastopno predavanje na Juridični fakulteti Univerze Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev v Ljubljani, dne 15. novembra 1920), Zbornik znanstvenih razprav Juridične fakultete. Letn. 1 (1920/21): 3–21.*
- Indeksne številke. Njiva. I, (1921), št. 13–14.*
- Собственность и крестьянское движение. Русская Мысль. Кн. II, 1921.*
- Мировое денежное обращение. Экономическая записка. 1–2, 1921.*
- Мировое денежное обращение. Экономическая записка. 3–4, 1922.*
- Народное представительство будущей России. Русская Мысль. Кн. III, 1922.*
- Советское хозяйство и экономическое восстановление России. Русская Мысль. Кн. IV, 1922: 156–167.*
- Богоискатели, евразийцы и материальная культура. Русская мысль. Кн. VIII–IX, 19–22: 83–101.*
- Položaj svetovnega denarstva. Njiva. II (1922), št. 8–9.*
- Универзалистичка концепција економије Othmar-a Spann-a. Архив за љравне и друштвене науке. Год. VII (1923), № 4: 241–256.*
- Pojem „statike“ in „dinamike“ v narodnogospodarski vеди. Zbornik znanstvenih razprav. Letn. III (1923/24): 151–161.*
- Русская Матица. Библиотека Русской Матицы, № 2, Любляна, 1924, 14 стр.*
- Družba, država in gospodarstvo. Slovenski pravnik. 1924. (Separat 11 str.)*
- Два подхода к научной картине экономического мира. Экономический вестник. 1924, № 3: 3–32.*
- Пафос хозяйствования. Сборник статей посвященных П. Б. Струве. S. n. Прага 1925.*
- Nekoliko podatkov o delniških družbah v Sloveniji = Quelques don[ne]es relatives aux*

- sociétés anonymes de Slovenie. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. IV (1924/25): 175–212.
- Друштво, држава и њивреда*. Библиотека за правне и друштвене науке, Београд 1926.
- Položaj delavcev v Jugoslaviji po poročilih inspekcije dela = La situation des ouvriers en Yougoslavie d'après les Comptes-rendus de l'inspection du travail. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. V (1925/26): 18–51.
- Прилог методологији економске науке. *Архив за њравне и друштвене науке*. 1926, XIII, № 4.
- О „бесплодности“ абстрактной экономической теории. *Записки Русского Института Сельско-хозяйственной Кооперации в Праге*. Книга IV. Прага 1926.
- Jugoslavien*. Osteuropäische Landesberichte Bd. II, Osteuropa Institut, Breslau: Marcus Verlag, 1927.
- Место кооперативов вряду других хозяйственных образований. *Записки Русского Института Сельско-хозяйственной Кооперации в Праге*. Книга V. Прага 1927.
- Шта је задруга и каква је њена улога: нацрт теорије задругарства. *Економист*. Орган Друштва за економну и социјалну политику, јули-август 1927: 481–510.
- Nove metode proučevanja konjunktur in gospodarska prognoza = Les nouvelles méthodes de l'étude des conjonctures et la prévision économique. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. VI (1927/28): 1–21.
- Povodom rasprave dr Josipa Butorca. *Radnička zaštita*. 1928, № 11–12.
- Да ли је могућно проучавање конјунктуре у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. *Народно блаџосијање*. Год. 1, бр. 1 (9. фебруара 1929): 5–6.
- Arbeitsrecht des Königreichs der Serben, Kroaten und Slovenen (Jugoslavien). *Zeitschrift für Ostrecht*, Jg. 3 (1929), Hf. 3: 369–388.
- Рационализација хозяйства. *Записки Русского Института Сельско-хозяйственной Кооперации в Праге*. Кн. VI, 1927.
- Irwing Fisher statistische Methode für die Bemessung des Grenznutzens. *Zeitschrift für Nationalökonomie*. Bd. 1, H. 1, 1929: 128.
- Новые методы изучения конјунктур и экономической прогноз. *Труды IV Сезда Русских академических организаций за границей*. Ч. 1. Белград: Издание Русского научного института, 1929: 371–376.
- Очерк народного хозяйства Королевства Сербов, Хорватов и Словенцев. *Труды IV Сезда Русских академических организаций за границей*. Ч. 1. Белград: Издание Русского научного института, 1929: 363–370.
- Grenzkosten und Preis: Kritische Bemerkungen zur objektiven Werttheorie von Franz Oppenheimer. *Zeitschrift für Nationalökonomie*. Bd. 1, H. 3, 1929: 368–386.
- Grenzkosten in Preis: Kritische Bemerkungen zur objektiven Werttheorie von Franz Oppenheimer. *Zeitschrift für Nationalökonomie*. Bd. 1, H. 3, 1929: 369–386.
- Karl Bücher in njegovo znanstveno delo. *Slovenski pravnik*, 1931, št. 3-5.
- Aleksei N. Antsyferov, Aleksandr D. Bilimovich, Mikhail O. Batshev and Dimitrii N. Ivantsov. *Russian Agriculture During the War*. New Haven: Yale UP, London: Humphrey Milford: Oxford UP for The Carnegie Endowment for International Peace 1930. (A. D. Bilimovich. Chapters I–II: "Rural Economy" and "The Land Settlement")
- Die Preislehre von Othmar Spann 1930. *Schmollers Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reiche*. Jg. 54 (1930), № 4: 57–82.
- Математична обделова статистицих податков ОУЗД в Лјубљани. *Slovenski pravnik*. 1930, № 11–12.
- Рационализација gospodarstva. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. VII (1929/30): 1-31.
- Пред новим Законом о задругама: критички поглед на нацрт Главног задружног савеза. *Народно блаџосијање*. Год. 3, бр. 6 (7. фебруар 1931): 81–83.
- Пред новим Законом о задругама. *Народно блаџосијање*. Год. 3, бр. 7 (14. фебруар 1931): 97–99.
- Пред реформом Закона о радњама: принципи законодавства о радњама у иностранству. *Народно блаџосијање*. Год. 3, бр. 9 (28. фебруар 1931): 129–131.
- Pred reformom Zakona o radnjama: važeće zakonodavstvo o radnjama u Jugoslaviji. Namere koje se žele postići reformom. Pitanje dokaza stručne spreme. *Народно блаџосијање*. Год. 3, бр. 10 (7. март 1931): 145–147.

- Pred reformom Zakona o radnjama: nekoliko načelnih primedaba povodom reforme zakonodavstva o radnjama. *Nародно блаґосїање*. Год. 3, бр. 11 (14. март 1931): 163–164.
- Неколико мисли о данашњој привредној кризи. *Народно блаґосїање*. Год. 3, бр. 38 (19. септембар 1931): 595–597.
- Неколико мисли о данашњој привредној кризи. *Народно блаґосїање*. Год. 3, бр. 39 (26. септембар 1931): 609–611.
- Наук о конјунктурах = Conjonctures et leur étude. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. VIII (1930/31): 1–184.
- Die Preis- und Wertlehre. *Die Wirtschaftstheorie der Gegenwart I*. S. I. 1931: 95–113.
- Kritische und positive Bemerkungen zur Geldwerttheorie Teil 1. Kritische Bemerkungen *Zeitschrift für Nationalökonomie*. Bd. 2 (1931), Hf. 3: 695–732.
- Kritische und positive Bemerkungen zur Geldwerttheorie Teil 2. Positive Bemerkungen *Zeitschrift für Nationalökonomie*, Bd. 2 (1931), Hf. 5.
- Вопрос о предсказании урожая. *Записки Русского научного института в Белграде*, Выпуск VII, Белград 1932.
- Техника и економија: у чему лежи битна, начелна разлика између економије и технике. *Народно блаґосїање*. Год. 4, бр. 20 (14. мај 1932): 307–308.
- Dugi talas nezaposlenosti. *Народно блаґосїање*. Год. 4, бр. 37 (10. септембар 1932): 575–576.
- Dugi talas nezaposlenosti. *Народно блаґосїање*. Год. 4, бр. 40 (1. октобар 1932): 624–626.
- Vpliv svetovne krize na narodnogospodarski i finančni položaj Jugoslavije. *Odmevi*, Leto II (1932), knj. 2.
- Веза између жетвеног приноса и извоза пшенице и кукуруза. *Архив за љравне и друштвене науке*. 1932, XXIV, № 5: 360–372.
- Веза између жетвеног приноса и извоза пшенице и кукуруза. *Архив за љравне и друштвене науке*, 1932, XXIV, № 6: 432–440.
- Uvod v ekonomsko vedo. Ljubljana: Jugoslovenska knjigarna, 1933. 200 str.
- Ein neuer Versuch der Bemessung des Grenznutzens. *Zeitschrift für Nationalökonomie*. Bd. 4, Hf. 2: 162–187.
- Meine Antwort an Herrn Prof. Dr Karel Engliš. *Zeitschrift für Nationalökonomie*. Bd. IV (1933): 521–526.
- Dva mišljenja o inflaciji kao izlazu iz depresije. *Народно блаґосїање*. Год. 6, бр. 11 (10. март 1934): 163–165.
- Привредна депресија попушта. *Народно блаґосїање*. Год. 6, бр. 45 (3. новембар 1934): 707–708.
- Wie können unmeßbare psychische Größen in das Gleichungssystem des wirtschaftlichen Gleichgewichts eingeführt werden? *Zeitschrift für Nationalökonomie*. Bd. 5, Hf. 2, 1934: 145–184.
- Проблем планске привреде (I). *Српски књижевни гласник*, Год. XV (16. март 1934), књ. XLI, бр. 6: 447–456.
- Проблем планске привреде (II). *Српски књижевни гласник*, Год. XV (1. април 1934), књ. XLI, бр. 7: 522–531.
- Неколико модерних струја у економској теорији (I). *Архив за љравне и друштвене науке*. Год. XXIX (1934), № 5: 368–382.
- Неколико модерних струја у економској теорији (II). *Архив за љравне и друштвене науке*, Год. XXXI (1935), бр. 1-2: 13–27.
- Статистички институт за економска проучавања на Универзитету у Софији. *Архив за љравне и друштвене науке*, Год. XLVIII (1935): 515–520.
- Zur Problem des „neutralen“ Geldes. *Zeitschrift für Nationalökonomie*. Bd. VI (1935), Hf. 1.
- Oblike obrtnih in industrijskih obratov: odlomek iz gospodarske morfologije = Les formes des entreprises industrielles. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. XI (1934/35): 1–26.
- Iz novejše literature v sovjetskem načrtnem gospodarstvu. *Slovenski pravnik*. Letn. XLIX (1935), št. 6–8: 186–191.
- Проблем санације међународне трговине. *Народно блаґосїање*. Год. 8, бр. 2 (11. јануар 1936): 19–21.
- Математичка формула куповне снаге новца др Шеџерова. *Народно блаґосїање*. Год. 8, бр. 12 (21. март 1936): 187–188.
- Центар шеријорије и центар сїановнишїва у Јуґославији = Le centre du territoire et le centre de la population en Yougoslavie. Посебна издања Географског друштва. св. 19. Београд 1936, 23 стр.

- Увод у економску науку*, Београд: Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон, 1936. 194 стр.
- Марксизм: изложение и кријшка*. Белград: Издание Главного Комитета Содействия Национального Союза Нового Поколения. 1936. 21 стр.
- Введение в экономическую науку*. Белград 1936, 221 стр.
- К вопросу об экономической программе национальной России. Из цикла „Будущая Россия”, № 1. Белград: Издание Главного Комитета Содействия Национального Союза Нового Поколения, 1936. 14 стр.
- Načrt zadružnega zakona = Le projet de la loi coopérative. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. XVI (1935/36): 1–25.
- Проблем санације међународне трговине. *Народно блаџосијање*. Год. VIII (1936), бр. 2: 19–21.
- Organizacija narodne privrede i novac. *Народно блаџосијање*. Год. IX, бр. 22 (29. мај 1937): 339–340.
- Валоризација клаузуле: заштита од промене вредности новца. *Народно блаџосијање*. Год. 9, бр. 23 (5. јун 1937): 355–356.
- Сocijalna statistika kao materijal za proučavanje konjunktura u Jugoslaviji. *Socijalni Arhiv*. Год. III (1937), № 6-8: 129–135.
- Валоризацијске клаузуле. *Народно блаџосијање*. Год. IX, бр. 23 (5. јун 1937): 355–356.
- Zins und Unternehmergewinn im Gleichungssystem der stationären Wirtschaft. *Zeitschrift für Nationalökonomie*, Bd. VIII, 1937, Hf. 3: 297–326.
- Les relations commerciales entre la Belgique et la Yougoslavie. *Société Belge d'Etudes et d'Expansion* (Liege), № 104 (1937): 143–147.
- Zur Verteidigung der Gleichgewichtsidee. *Zeitschrift für Nationalökonomie*, Bd. VIII (1937), Hf. 2: 220–228.
- В заштиту „концепции равновесия” (необјављено; у: ГАРФ. Ф. 5912. Оп. 1. Д. 187. Л. 1–12)
- Аграрна хиперпопулација и њено сузбијање. *Народно блаџосијање*. Год. 10, бр. 21 (21. маја 1938): 323–325.
- Аграрна хиперпопулација и њено сузбијање. *Народно блаџосијање*. Год. 10, бр. 22 (28. маја 1938): 339–340.
- Привремено опадање конјунктуре или нова криза? *Народно блаџосијање*. Год. 10, бр. 37 (10. септембар 1938): 579–580.
- Privremeno opadanje konjunktura ili nova kriza? *Народно блаџосијање*. Год. 10, бр. 38 (17. септембар 1938): 595–596.
- Привремено опадање конјунктуре или нова криза? *Народно блаџосијање*. Год. X, бр. 37 (10. септембар 1938): 579–580.
- Аграрна хиперпопулација и њено сузбијање. *Народно блаџосијање*. Год. X, бр. 21 (21. маја 1938): 323–325.
- Organizacija ekonomskoga pouka na visokih šolah glavnih evropskih držav Ljubljana = L'organisation de l'enseignement économique aux écoles supérieures dans les principaux pays européens. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. XIV (1937/38): 1–34.
- Einige Bemerkungen zur Theorie der Planwirtschaft. *Zeitschrift für Nationalökonomie*. Bd. 9 (1938), Hf. 2: 147–166.
- Светска привредна конјунктура пред крај 1938. год. *Народно блаџосијање*. Год. 11, бр. 5 (4. фебруар 1939), стр. 67–69.
- Уочи новог института за проучавање привреде. *Народно блаџосијање*. Год. 11, бр. 32 (12. август 1939): 499–501.
- Аграрна структура Југославије = La structure agraire de la Yougoslavie. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. XV (1938/39): 1–35.
- Аграрна структура Југославије in Slovenije v primeri z agrarno strukturo nekaterih drugih dežel*. Ljubljana: Socialno ekonomski institut, 1939. 33 стр.
- Desetletnica časopisa „Narodno Blagostanje”. *Slovenski pravnik*. Letn. 53 (1939), št. 5–6: 156.
- Индикативне и нормативне науке. *Архив за правне и друшћивене науке*. Год. XXXVIII (1939), бр. 4: 289–312.
- Die vergleichende Untersuchung von Agrarstrukturen 1939. *Zeitschrift des Instituts für Weltwirtschaft an der Universität Kiel*. Bd. 50, Hf. 3
- Das allgemeine Schema des wirtschaftlichen Kreislaufes *Zeitschrift für Nationalökonomie*. Bd. X, Hf. 2: 199–241.
- На прагу дванаесте године! *Народно блаџосијање*. Год. 11, бр. 51 (23. децембар 1939), стр. 803. (Похвала рада уредништва *Народног блаџосијања* од Слободана Јовановића и Александра Билимовића).

- Skupoća i inflacija: skupoća i skok cena. *Narodno blažosīanje*. Год. 12, бр. 4 (27. јануар 1940): 52–53.
- Скупоћа и инфлација: пад реалне зараде радника и намештеника. *Narodno blažosīanje*. Год. 12, бр. 5 (3. фебруар 1940): 69–72.
- Увозне премије и извозне таксе као мере политике цена. *Narodno blažosīanje*. Год. 12, бр. 9 (2. март 1940): 131.
- Несрећни случајеви на нашим железницама. *Narodno blažosīanje*. Год. 12, бр. 25 (22. јуни 1940): 390–391.
- Ка питању о корпоративној привреди. *Narodno blažosīanje*. Год. 12, бр. 33 (17. август 1940): 515–517.
- Privredno uređenje Jugoslavije i sporazum od 26. avgusta 1939. god. *Narodno blažosīanje*. Год. 12, бр. 34 (24. август 1940): 531–532.
- Da li su pouzdani indeksi cena koje objavljuje Narodna banka? *Narodno blažosīanje*. Год. 12, бр. 40 (5. септембар 1940): 627–628.
- Jugoslovenske železnice v preteklem dvajsetletju = Les chemins de fer yougoslaves pendant les dernières vingt années *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. XVI (1940): 1–42.
- Без статистике нема успешно дириговане привреде. *Narodno blažosīanje*. Год. 13, бр. 4 (25. јануар 1941): 51–52.
- Ekonomiska tabela Françoisa Quesnayja] *Razprave pravnega razreda Akademije znanosti in umetnosti*. 1941, zv. 1: 5–47.
- Cena pri dvostranskem monopolu = Il prezzo nel monopolio bilaterale. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. XVIII. (1942): 113–137.
- Nekoliko dinamičnih shem gospodarskega procesa. *Razprave pravnega razreda Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani*. 1943, zv. 2. (52 стр.)
- Razvojna tendenca kmetijstva. *Zbornik znanstvenih razprav*. Letn. XX (1943/44): 39–57.
- Bemerkung zu einer Schrift über das *Tableau économique* von François Quesnay. *Swiss Journal of Economics and Statistics*. Vol. 89 (1953), № I : 69–75
- Марксизм: изложение и критика*. – 2. изд. Сан-Франциско: Типографія „Луч“, 1954.
- Столыпин и его аграрная реформа. *День Русского Ребёнка*. 1954. Вып. XXI: 26–41.
- Кооперация в России до, во время и после большевиков*. Франкфурт-на-Майне: Посев, 1955.
- (with Slavtcho D. Zagoroff and Jenö Végh) *The Agricultural Economy of the Danubian Countries: 1935–1945*. Stanford: Stanford UP, 1955. XIV + 478 pp.
- Эра пятилетних планов в хозяйстве СССР*. Ч. 1–2. Мюнхен 1959.
- Хришћанска еџика*. Београд 1959.
- Concentration of Agriculture in the United States (Trends and Consequences). *Economia Internazionale*. Vol. XII (Agosto 1959). № 3: 495–527.
- Экономический строй освобожденной России*. Мюнхен: Издательство Центрального объединения политических эмигрантов (ЦОПЭ), 1960.
- Объединенная Европа. *Новый журнал*. 1962. № 69.
- Русский рынок и Комэкон. *Ученые записки института по изучению СССР*. Т. 1. Мюнхен 1963.
- Кооперация в России до, во время и после большевиков*. Русское зарубежье: социально-экономическая мысль. Москва: Наука, 2005.
- Экономический строй освобожденной России*. (Революция, большевики и хозяйство России, Советское хозяйство и экономическое восстановление России, К вопросу об экономической программе национальной России, Экономический строй освобожденной России). Ред. А. М. Никулин, Русское зарубежье: социально-экономическая мысль. Москва: Наука, 2006. 229 стр.
- Труды* (Введение в экономическую науку, Два подхода к научной картине экономического мира, В защиту „концепции равновесия“, Богоискатели, евразийцы и матерьяльная культура, Экономический строй освобожденной России). Ред. Э. Б. Корицкий, Совет по социально-экономическим проблемам Санкт-Петербургского научного центра РАН, Санкт Петербург: Росток, 2007. 496 стр.